

Zorganizowany przemyt

Dzieła sztuki z Iraku odnaleziono w USA i Europie. Pierwsze eksponaty z Narodowego Muzeum Archeologii w Bagdadzie pojawiły się w międzynarodowym handlu dziełami sztuki.

Skonfiskowano przedmioty w USA i Europie – w Nowym Jorku, w Rzymie oraz w miejscu, którego lokalizacji nie ujawniono. Służby graniczne oraz policja usiłują odtworzyć drogę zabytków, które w większości przewożono tranzytem przez Londyn.

Londyn

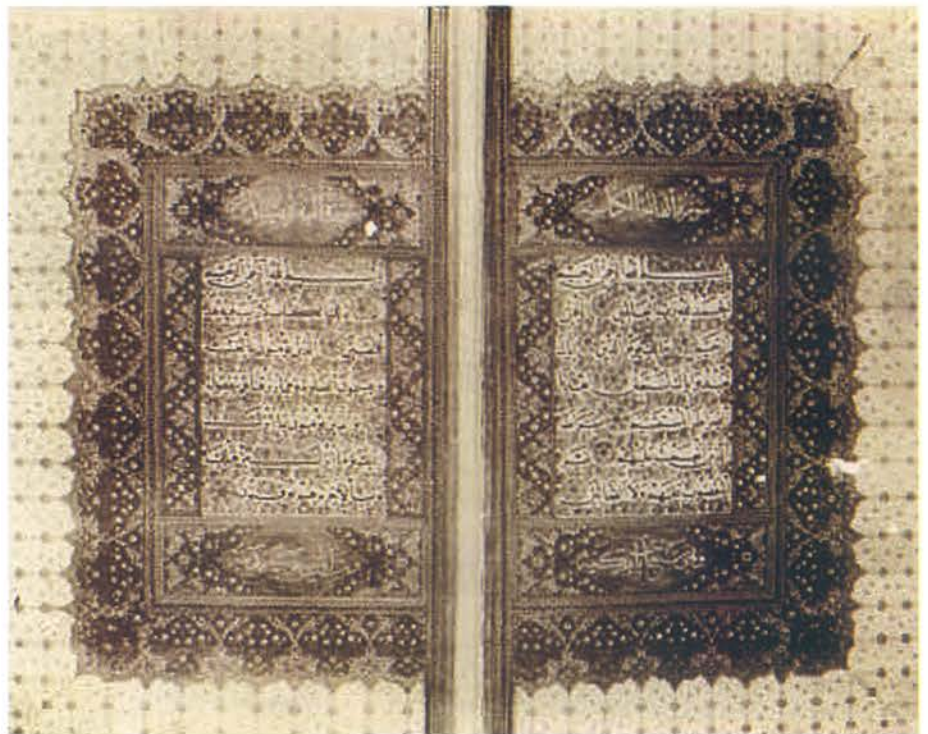
Kilka tygodni po splądrowaniu muzeum bagdadzkiego zaginione przedmioty pojawiły się na rynku antykwarecznym. Tylko jedna z wielu akcji prowadzących do konfiskaty irackich zabytków znalazła oddźwięk w mediach. Dotyczy to aresztowania 8 sierpnia 2003 r. amerykańskiego pisarza, Josepha Braude'a. Zatrzymany przez celników już wcześniej, 11 czerwca, przewoził trzy pieczęcie cylindryczne oznakowane „IM” (Muzeum Iraku) i opatrzone numerem inwentarza. J. Braude jest podejrzany o zakup pieczęci w Bagdadzie za sumę 200 dolarów. Grozi mu proces o przemyt w trybunale federalnym. Joseph Braude jest autorem książki o odbudowie Iraku *The New Irak: Rebuilding the Country for Its People, the Middle East and the World* (Nowy Irak: odbudowa kraju dla jego obywateli, Bliskiego Wschodu oraz świata), która ukaże się we Francji w styczniu 2004 r. w wydawnictwie Basic Books.

▲ Głowa Erosa, ok. 160 r. p.n.e.

Na wzór walki z handlem narkotykami

Inna konfiskata, o wiele większa, miała podobno miejsce w czerwcu na lotnisku w Nowym Jorku. Szczegółów nie ujawniono, by nie utrudniać śledztwa, wia-

▲ Koran

domo jednak, iż dotyczy ona 600 przedmiotów, które najprawdopodobniej przepłynęły tranzytem przez Londyn. W dochodzeniu brytyjscy celnicy współpracowali z amerykańską policją. Trzecia konfiskata w Rzymie pozwoliła odzyskać pieczęcie cylindryczne. Natomiast nic nie wiadomo na temat czwartej konfiskaty. W tych czterech akcjach odzyskano 675 przedmiotów z 3400 uznanych za zaginione.

Podczas konferencji, która odbyła się w lipcu w londyńskim British Museum, płk Bogdanos, odpowiedzialny za dochodzenie w sprawie splądrowa-

nia muzeum w Bagdadzie, powiedział, iż w *Wielkiej Brytanii oraz Stanach Zjednoczonych znajdowałiby się nabywcy*. Jest dalece prawdopodobne, że zaginione przedmioty będą odnajdowane w tych właśnie krajach, a także we Włoszech, Rosji, Japonii, Jordanii oraz Syrii.

Każda konfiskata jest dokładnie analizowana, tak jak w przypadku handlu narkotykami. Pozwala się przemytnikowi dostarczyć towar i tym sposobem przechwytuje się co najmniej dwie osoby, które można postawić przed sądem oraz uzyskać informację, gdzie dotarł towar.

W dniach 1–2 sierpnia 2003 r. w Tokio odbyło się trzecie zebranie UNESCO na temat Iraku. Trzydziestu ekspertów rozpatrywało, w jaki sposób zapewnić niezbędną pomoc muzeom i stanowiskom archeologicznym Iraku. Rolę łącznika pomiędzy British Muzeum i muzeum w Bagdadzie powierzono Międzynarodowemu Komitetowi do spraw Koordynacji Ochrony Dziedzictwa Kulturowego w Iraku.

Kontrowersyjna wystawa

Po drugiej stronie Atlantyku polemikę wywołała zapowiedź wędrowniej wystawy po Stanach Zjednoczonych najwspanialszych skarbów Iraku. Pietro Cordone odpowiedzialny za kulturę w koalicyjnej administracji tłumaczył: *Pracujemy nad wystawą, która będzie inaugurowana w Stanach Zjednoczonych za 7 lub 8 miesięcy. Wypożyczone eksponaty mogłyby zawierać skarb z Nimrud oraz czasze z Warka odnalezione w czerwcu. Pomimo poparcia National Geographic Society, inicjatora ekspozycji, wysyłka tych obiektów muzealnych jest wyjątkowo kontrowersyjna w momencie, gdy w Iraku nie działa jeszcze demokratyczny rząd.*

Liczba przedmiotów, które zginęły z muzeum w Bagdadzie, jest szacowana na 3400 eksponatów. W lipcu podczas konferencji w British Museum płk Bogdanos szacował liczbę zaginionych przedmiotów na 13 000. Nie wziął jednak pod uwagę przedsiębiorczości i dyskrecji dyrektorki muzeum, pani Selmy Nawala Mattawali. Tuż przed wybuchem konfliktu, z pomocą jednego pracownika, dyrektorka zamurowała w podziemiach muzeum 8000 przedmiotów zabezpieczonych w cynowych skrzyniach. Dzięki swemu talentowi dyplomatycznemu, Pietro Cordone uzyskał informacje na ten temat od dyrektorki, mimo iż przysięgła ona nie odkrywać tajemnicy, dopóki władzy nie będzie sprawował demokratyczny rząd.

Zniszczenia zbiorów bibliotecznych

Oburzenie wywołane splądrowaniem muzeum w Bagdadzie przycmniło wiadomości o zniszczeniach zbiorów archiwalnych Iraku. 5 sierpnia podczas kongresu Międzynarodowej Federacji Zrzeszeń Bibliotekarzy i Bibliotek w Berlinie, Jean Marie Amoult, generalny inspektor bibliotek Francji, były doradca UNESCO, przedstawił raport oparty na obserwacjach z podróży do Iraku w lipcu. Pomimo że straty obiektów są znaczne, szczególnie w przypadku Biblioteki Narodowej

▲ Odcisk pieczęci cylindrycznej

▶ Odcisk pieczęci cylindrycznej

▼ Pieczęć cylindryczna i jej odcisk

▲ Głowa bogini Viktorii, 200 r. p.n.e.

w jej i Archiwum Narodowego, strata zbiorów jest mniejsza niż się obawiano. Podobnie jak w przypadku Muzeum Archeologicznego, bibliotekarze przenieśli najcenniejsze przedmioty w bezpieczne miejsca.

Budynek Biblioteki Narodowej w Bagdadzie doznał poważnych szkód na skutek splądrowania i dwóch pożarów 14 i 21 kwietnia. Straty nadal nie są oszacowane, ale około 700 000 książek znajduje się w magazynach usytuowanych w części budynku, która nie uległa zniszczeniu. 300 000 książek przewieziono po 14 kwietnia do meczetu Tawra w Saddam City,

a 200 000 znajduje się w Ministerstwie Turyzmu w Bagdadzie. Niestety, wszystkie inwentarze zostały zniszczone.

Archiwum Narodowe w Bagdadzie znajduje się w tym samym budynku, co biblioteka. Część zbiorów została przewieziona do tych samych miejsc, co zbiory biblioteki, ale manuskrypty spaliły się. Archiwum jest w bardzo złym stanie, o wiele gorszym niż Biblioteka Narodowa. Zbiory Centrum Irackiego Manuskryptów w Bagdadzie zostały zabezpieczone w innym miejscu. Laboratorium i wydział konserwacji uległy wandalizmowi. Budynek Ministerstwa do spraw Religii został spalony. Raporty wskazują, że 40% manuskryptów oraz 90% książek Biblioteki Awqaf w Bagdadzie zaginęło. Centralna Biblioteka w Bassorah została splądrowana i spalona. Bibliotekę Głównego Uniwersytetu w Bassorah także splądrowano i zniszczono zbiory. Biblioteka Islamu w Bassorah została splądrowana, ale bez zniszczeń. Centralna Biblioteka w Mosulu na skutek splądrowania utraciła 1/3 zbiorów. ❖

Na podstawie artykułu Martina Bailey'a w *Le Journal Des Arts*, nr 176 z 25.09.2003 r.

▲ Głowa boga Apolla, ok. 160 r. p.n.e.